

Sv. Tomáš Akvinský a boj Cirkvi proti cisárovi a heretikom v 13. storočí

Dr. Jozef Špirko

29. apríla 2021 ✝ Cirkev

Zdroj: Flickr

Velkí géniovia mávali úzky vzťah k dobe, v ktorej žili a pôsobili, často sami tvorili túto dobu, nielen kým žili, ale aj po smrti. Nebolo hnutia, ktoré by vo svojej poslednej príčine nebolo vyvieralo z nich, nebolo udalosti, ktorej posledné nitky by sa neboli zbíjali v ich rukách. (Sv. Augustín, Gregor Veľký, Karol Veľký.) Tvorili dobu a na každú jej fázu udreli pečať svojej zvláštnej osobnosti. – Iných zas vytvorila doba. Doba im poskytla to potrebné ovzdušie, v ktorom sa mohli uplatniť ich vlohy, takže nebyť prajných časových okolností, ich mimoriadne talenty neboli by zažiarili (Gregor VII., Sv. František Asiský, v istom zmysle aj Luther).

No boli v dejinách aj takí géniovia, ktorí s dobou, v ktorej žili, nesúvisia tak prirodzene ako predoslí. Nemožno o nich povedať, že by svoju dobu boli vytvorili oni, ani to, že by boli výtvarmi svojej doby. Práve tak dobre by sa mohli umiestniť 100 rokov pred alebo po tej dobe, v ktorej práve žili. Bývajú to osobnosti tiché, uzavreté, predbehnuvšie svoju dobu, prorockí duchovia, čo hľadali do ďalekej budúcnosti. Dejiny však okolo nich prúdili bez toho, žeby ich oni boli zvlášť usmerňovali. V súčasnej dobe sa ich hlas neuplatnil dosť, no v neskorších sa potom k nemu ustavične vracali a nemohli ho prekonať. V súčasnosti neboli dosť doboví, no neskoršia doba si ich tým väčšmi všímala a rozoberala ich myšlienkový svet.

Niet o tom dnes pochybnosti, že najväčším géniom stredovekým bol sv. Tomáš Akvinský. Uznávajú to nielen jeho obdivovatelia všetkých čias, ale aj sami odporcovia. Otázka je, ku ktorému z naznačených troch typov ho môžeme priradiť? Aký vzťah mal sv. Tomáš ku svojej dobe?

13. storočie, v ktorom žil sv. Tomáš (1225 – 1274), je veľmi rušné a bohaté na významné udalosti. Čo do významu sa s ním môže merať iba ak doba Karola Veľkého, doba reformácie alebo 20. storočie, ktoré v ľudských dejinách znamenajú prelomy.

I.

Storočie toto vyplňa urputný zápas cisárstva s pápežstvom, gibellínov s welfami. Trval sto rokov, v 13. storočí vrcholil i so smutnou dohrou pre obe strany. O čo vlastne šlo v tom boji? Pápežstvu šlo o nezávislosť na svetskej moci, o uchovanie výdobytkov, získaných dlhotrvajúcim sporom o investitúru. Cisárstvu však šlo o to, udržať poriadok a uplatniť svoju zvrchovanosť v stredovekej kresťanskej spoločnosti, voči každej zložke tejto pospolitosti. Takto odôvodňovali bojujúce stránky svoje počínanie, aspoň navonok. V skutočnosti šlo však obom o niečo viac.

Cisárom z rodu Hohenstaufovcov išlo o založenie univerzálnej ríše na základe absolútnej vlády, kde cisárska moc bude jediným prameňom práva. Chceli vládnuť tak, ako kedysi videli vládnuť cisárov byzantských a sultánov tureckých. Na mysli mali neobmedzenú moc pohanských rímskych cézarov a ich ideálom bol Karol Veľký, ktorý spôsobom vladárenia sa najväčšmi priblížil stredovekým imperátorom. Hohenstaufovci snívajú o svetovej monarchii Nemcov, ktorej základňou malo byť pohanstvo nad celým Talianskom, pápežský štát sa mal stať cisárskym lénom a Rím hlavným mestom cisárskym. Prisvojovali si právo menovať pápeža a pápežstvo chceli zatlačiť jedine do duchovnej sféry, pozbaviť ho sily a spraviť z neho poslušný nástroj svojej sebeckej politiky.

Lenže ani stredovekému pápežstvu nešlo len o záchranu duchovnej nezávislosti. Ideálom a „non plus ultra“ snáh stredovekých pápežov bola teokratická univerzálna monarchia. Podľa doslovného výkladu zásady, že duša je viac ako telo, duch viac ako hmota, ak okolnosti boli žičlivé, usilovali sa svoj vplyv rozprestrieť na všetko, nielen *in spiritualibus*, ale aj *in temporalibus* (J. P. Kirsch, *Kircheng*, II. 2. s. 4.).

Realizovanie skrytého programu sa zvrstlo na tom, aké osobnosti stáli v čele bojujúcich strán. Keď bol cisárom silný Fridrich Barbarossa alebo bezohľadne krutý Henrich VI. a na pápežskom tróne sedel slabý Klement III. alebo 85-ročný starec Celestín III., tu cisári nijako nezastierali, o čo im vlastne ide. Pápežský štát pokladali za cisársky majetok, svojvoľne menovali pápežov a zasahovali do cirkevných vecí (Barbarossa zvolal do Pavie „všeobecnú synodu“, dal zvoliť protipápeža Viktora IV. a Paschala III.). A keď Inocentom III. prevládla pápežská strana, ukázalo sa, že aj pápežom šlo o riadenie celého sveta. Je príznačné na vtedajšie pomery, že anglický kráľ Ján Bezzemok bol nútený roku 1213 odovzdať svoju krajinu pápežovi a z jeho rúk ju potom prijal ako pápežské léno. Doterajšie svetovládne Anglicko bolo za Inocenta III. pápežským lénom!

V bojových prostriedkoch sa v duchu doby nevyberalo. Cisári pápežov žalárovali, násilne okupovali cirkevné majetky, popravami odstraňovali nepohodlných ľudí, či svetských alebo duchovných. No, treba uznať, že ani pápeži sa vo využívaní prostriedkov niekedy nevyhli niektorým chybám. Už Gregor VII. v boji s Henrichom IV. siahol k takým prostriedkom, ktoré, hoci boli vo svojej dobe odôvodnené, mali neskôr katastrofálne účinky. V snahe odstrániť dobové neporiadky (simónia, konkubinát, laická investitúra) pápež vyzval stredovekého drobného človeka, aby sa postavil proti svojmu bezprostrednému cirkevnému a svetskému predstavenému. Pri dobrých výsledkoch to však malo aj výsledky nemilé. Pre dosiahnutie svojho cieľa sa spojil proti cisárovi s nemeckými kniežatami. (Dopomohol tak, aby vznikla kniežatská suverenita. Nebyť tejto okolnosti, nebolo by neskôršie, za reformácie, tak ľahko došlo k rozkladu cirkevnej jednoty a odtrhnutiu sa od Ríma. Tragika svetových dejín! Vid' J. Lortz: *Geschichte der Kirche*, III. 43.) A takéto

prostriedky využívali niekedy aj pápeži 13. storočia.

V boji medzi cisárstvom a pápežstvom za Inocenta III. prevážilo pápežstvo. Inocent III. popri svojich osobných vynikajúcich vlastnostiach mal vec uľahčenú tým, že cisárom bol jeho chránenec a ešte len dieťa Fridrich II. Iba tak sa podarilo podvihnúť pápežskú moc do výšin, na akých ani pred, ani po Inocentovi III. pápežstvo viac nebolo. Lenže vo Fridrichovi II. dorastá Staufovec, ktorý v imperialistických snahách prevýšil všetkých predchodcov svojho rodu. Znovu rozvíril zápas, ktorý bol bezohľadnejší, menej dôstojný ako za Fridricha I. Barbarossu. Pápežom po Inocentovi III. išlo však o to, aby zachovali „inocentskú“ výšku pápežstva.

Práve do tejto fázy boja spadá život sv. Tomáša Akvinského. Videl vrcholenie boja medzi Fridrichom II. a Gregorom IX., vlastne Inocentom IV., počul jeho posledné akordy za Urbana IV. a zažil jeho tragické ukončenie, keď na neapolskom popraviske pod mečom kata odletela hlava posledného Staufovca, mladého Konráda (1268). Bol dobovým svedkom toho historického preorientovania pápežskej politiky od nemeckého cisárstva k národne sa prebúdajúcemu Francúzsku, a toto preorientovanie malo ďalekosiahle následky.

I keď to bolo v tej chvíli dobre odôvodnené, prorocký duch sv. Tomáša azda predvídal to, čo ono znamenalo: Avignon, západný rozkol, dvoj- a trojpápežstvo a všetko, čo s tým súviselo. I keď sa sv. Tomáš nestotožňoval s náhľadom sv. Bernáta, – ktorý zásadne odrádzal od toho, aby sa pápež miešal do politiky, – jednako sa mohol presvedčiť práve z tohto boja, že tu čosi nie je v poriadku, že zásady vzájomného pomeru cisárskeho a pápežského treba zrevidovať, presnejšie vymedziť, aby ďalšie harmonické nažívanie duchovnej a svetskej moci bolo možné. Bystrému umu sv. Tomáša neušlo, keď pápežmi tlačенý Fridrich II. začal nebezpečne rozlišovať medzi pápežstvom a kresťanstvom a v dôsledku toho medzi kresťanstvom a Cirkvou. Z tohto boja vyšlo pápežstvo zdanlivo víťazne, no sv. Tomášovi bolo zrejmé, že je to Pyrrhovo víťazstvo.

Aký postoj zaujal sv. Tomáš k tomuto boju? Zápas medzi cisárstvom a pápežstvom mu nemohol byť ľahostajný, hoci sám bol povahou dosť uzavretý a vo všetkom sa vedel odosobniť. Tomáša sa tento boj všelijako musel týkať. Veď čo do Hohenstaufovcev, Tomáš bol s nimi v príbuzenstve. Jeho stará mať po otcovi bola sestrou Fridricha I. Barbarossu. Neapolsko, vlasť sv. Tomáša, patrilo vtedy ku kráľovstvu sicílskemu, ktorého panovníkom bol Fridrich II. Tomášov otec, gróf Landolf z Akvína, bol prirodzene na strane Staufovcev, Tomášovi bratia bojovali v cisárskom vojsku. Osobne by bol mal teda dosť blízko ku strane Staufovcev – gibelínovcev. No osobne nie menej závažné príčiny mal aj pre sympatiu so stranou pápežskou – welfovcov. Keď jeho brat Rainald, ktorého mal Tomáš najradšej, prestúpil od Fridricha na stranu pápežskú, cisár ho dal nemilosrdne popraviť.

Tomáša sa táto neprávosť hlboko dotkla. Ako benediktínsky oblát v opátstve Montecassino bol opätovne svedkom, ako vyrabovalo tento kláštor Fridrichovo vojsko. Za Alexandra IV. a Urbana IV. sa dostal Tomáš na pápežský dvor za poradcu, ako autorita známa po celej Európe. Bolo jeho úradnou povinnosťou podporovať politiku pápežskú, nech bola hocaká. Osobne mal teda Tomáš veľmi chýlostivé položenie. Bol medzi dvomi kameňmi. Francúzsky kráľ Ľudovít IX. Svätý, ktorý chystal križiacku výpravu do Svätej zeme a pritom mu veľmi záležalo, aby sa vojenské sily cisárske a pápežské netrieštili v osobných bojoch, chcel medzi stranami sprostredkovať mier. K tomu chcel využiť aj vplyv sv. Tomáša, ktorý za svojho pobytu v Paríži ako

univerzitný profesor býval častejšie na Ľudovítovom dvore.

Súčasný prameň neuvádzajú konkrétne dáta, z ktorých by vysvitla Tomášov postoj v onom boji. Ale vysvitá z jeho početných diel, ako hlboko uvažoval o probléme vzájomného pomeru, pomeru cisárstva a pápežstva. Nemohol jednoducho schvaľovať stav politiky či už cisárskej alebo pápežskej, tak ako sa mu javil. Povzniesol sa nad obe a chcel od základu objasniť vzťah medzi vrchnosťou duchovnou a svetskou vôbec a medzi pápežstvom a rímskym cisárstvom zvlášť.

Videl, že Levom III. a Karolom Veľkým založené *Sacrum Imperium Romanum*, to zlúčenie *impéria* a *sacerdócia*, malo a mohlo by uskutočniť augustínsko-gregorskú ideu o božom štáte na zemi. Ale musia sa tu presne určiť zásady vzájomného pomeru, lebo bez nich by svojvoľne rozhodovali okolnosti a osobné kvality nositeľov tiary a cisárskej koruny. Tomášovi bolo jasné, že dve na seba odkázané mocnosti, skoro totožných nárokov, bez presne formulovaného vzájomného vzťahu, ak to ponímame ľudsky, nemôžu šťastne spolupôsobiť. Trocha menej dobrej vôle na niektorej strane, trocha menej sebaovládania u pápeža alebo cisára a hneď vzniká tisíce príčin na vážne spory. Preto treba presne vymedziť kompetenciu oboch.

V komentári ku Lombardovým Sentenciám (II. S. 44, 2, 3) – toto dielo písal Tomáš medzi rokmi 1254 – 56, vtedy, keď naňho doliehal Ľudovít Svätý, – nachádzame tieto klasické slová o pomere duchovnej a svetskej moci: „*Tak duchovná ako i svetská moc pochádza od Boha. Svetská moc tak podlieha duchovnej, ako ju Boh duchovnej moci podriadiť chcel: totižto vo veciach duševného spasenia. V týchto veciach sa má väčšmi poslúchať moc duchovná ako svetská. No vo veciach občianskeho dobrobytu viac sa musí poslúchať moc svetská ako duchovná podľa Matúša 22: Dajte cisárovi, čo je cisárovo.*“ V týchto a ďalších slovách naväzuje Tomáš na myšlienky augustiniánske. Prísne rozlišuje medzi oboma mocami. Uznáva suverenitu oboch na svojom poli. Ale tie dve moci majú tvoriť jednotu ako telo a duša u človeka. Nesmú splynúť v jedno tak, aby jedna z nich prestala.

Musí sa medzi nimi rozlišovať. Tak to chce Boh. Keby sa moc nerozdelila, ľahko by podľahol neskrotiteľnej pýche jeden, ktorý by chcel byť pánom celého sveta. Vo veciach dočasného, pominuteľného dobra sa má poslúchať vrchnosť svetská, kým sa ona pohybuje v správnych, jej určených hraniciach. Cirkvi, nositeľke jej zverených večných cieľov, náleží istá prednosť pred štátom, aká patrí nad prírodou pred prírodou. Tým sa však suverenita štátu nijako nesmie dotknúť. Iba výnimočne sa môže Cirkev miešať do svetských vecí a to len toľko, nakoľko to vyžaduje záujem o večné spasenie veriacich, štát nie je z milosti Cirkvi, ale spočíva na základe prirodzeného práva, je *societas perfecta*, pravda, nie absolútna. – Tomáš teda, odlišne od zástancov hierokratického systému – neuznáva priamu právomoc Cirkvi v dočasných veciach (*potestas directa in temporalibus*), neuznáva absolútnu závislosť svetskej sféry od vrchnosti cirkevnej, ale zabezpečuje Cirkvi vplyv vo veciach ľudského spasenia (*potestas indirecta*).

Ale Tomášove závery, hoci sa opierali o dávne zásady ambroziánsko-augustínske, hoci boli jasné, logické a spravodlivé pre obe stránky, jednako nezapôsobili uspokojivo ani na pápežstvo, ani na cisárstvo opanované bojovnou horúčkou. Neuspokojovali Staufovcov, ktorí popri cisárskej moci neznášali ešte nejakú zvrchovanosť, a nevyhovovali ani pápežskému dvoru, navyknutému od Inocenta III. na systém hierokratický. Aby vytriezveli z absolutistických cisárskych snáh, museli to Staufovci zaplatiť hlavou a pápežstvo zas muselo pocítiť ukrutný tlak francúzskej politiky (Filip IV. Pekný), aby dozrelo pre pochopenie

Tomášovho správneho stanoviska.

Skoro polstoročia ešte muselo uplynúť od Tomášovej smrti, aby Bonifác VIII. vo svojej bule *Unam sanctam* vzal za základ pomeru medzi vrchnosťou svetskou a cirkevnou toto Tomášovo stanovisko. Aj ďalší stredovek i novovek (Suarez, Bellarmin) v náuke o pomere Cirkvi a štátu sa úplne opiera o Tomáša. Aj nebohý Lippert sa v tejto veci vyslovuje klasicky tomášovsky, v knihe *Die Kirche Christi* (Freiburg i. Br. 1935. s. 25): „*Ani najoduševnenejší priateľ štátu alebo Cirkvi dnes, po toľkých bolestných skúsenostiach dejinných, nemôže zo srdca želiť, že nežije vo svete, v ktorom panuje samotný štát alebo samotná Cirkev.*“ Aj sv. Tomáš mal pred 700 rokmi takýto stav na mysli.

II.

Príznačnou udalosťou 13. storočia bolo i sociálno-heretické hnutie, ktoré sa týkalo vnútorného života Cirkvi a spolu celej západnej spoločnosti ľudskej. Heretické hnutia stredoveké nemali taký dogmatický ráz, ako herézy kresťanského staroveku a nepochádzali z kruhov učených, ale vyvierali z ľudu. Herézy staroveké, kým sa kresťanstvo pohybovalo v kultúrnej sfére gréckej, mohli byť skôr dogmatické, lebo filozofické vzdelanie bolo všeobecnejšie ako v stredoveku. Aj pomýlenie na teologickom poli sa tam preto mohlo ľahšie vyskytnúť. Naproti tomu v stredoveku bolo vzdelanie vyhradené málo vyvoleným, iba vyšším triedam. A keď sa tu vyskytli omyly, ostali v užších hraniciach, v kruhu málo osôb, ktoré nemali veľa prívržencov (Gottschalk, Berengár, Abelard). Cirkevná organizácia bola už vtedy dobre vybudovaná, aj veda a školy, takže sa tieto školské herézy mohli ľahko potlačiť.

Oveľa nebezpečnejšie bolo, keď od niektorej vieroučnej pravdy odbočili široké masy ľudu, keď vznikali nepokoje najširších vrstiev pre prípadné nedostatky a prehmaty v náboženskom cirkevnom živote. V 13. storočí sa to ľahko mohlo stať, lebo križiackymi výpravami sa obzor ľudu rozšíril. Rodila sa stredoveká občianska trieda, zakladali sa mestá, ľud bol povedomejší, náročnejší, kritickejší a smelší. Tak to bolo najmä vo Francúzsku a v severnom Taliansku, v krajinách vtedy najpokročilejších.

Slobodný mešťan sa nedíval len smerom štíhlej gotickej veže, ale chcel mať porozumenie aj pre pozemské statky, akými cez križiacke výpravy videl oplývať Východ. Zatužil po nich a závidel ich u toho, u koho ich videl. Pozastavoval sa nad veľkým bohatstvom stredovekého vysokého kléru. Žiadal, aby sa vrátil k apoštolskej chudobe (argument, ktorým obratne narábal aj Fridrich II., ktorý sa stal obľúbeným heslom neskoršej doby). Keď sa východná sekta katarov (vo Francúzsku zvaných albigénci) dostala na Západ, resp. keď vo Francúzsku vznikla valdénska sekta, sekty, ktoré popierali oprávnenosť súkromného majetku a ostro kritizovali najmä bohatstvo kléru, vyvolali u obyvateľstva živý súhlas, najmä čo do kritizovania bohatstva kléru. Prívrženci valdénskej sekty šli tak ďaleko, že u kňazstva žiadali nielen apoštolskú chudobu, ale popierali vonkoncom jeho potrebu; propagovali zlaicizovanie sveta a odstránenie pre stredovek tak príznačného klerikalizmu.

Hnutie albigéncov a valdénstiev ohrozovalo rovnakým spôsobom Cirkev, štát i ľudskú spoločnosť. Stredovek sa zbavoval nepríjemných a nebezpečných hnutí obyčajne mocenským spôsobom. No v prípade albigéncov a valdénskej sekty sa mocenské prostriedky neosvedčovali. Nepomáhala ani inkvizícia, ani križiacke výpravy proti bludárom. Tieto opatrenia nemohli hnutie potlačiť, lebo chceli urovnávať vec

jednostranne. Žiadali len bezpodmienečnú podriadenosť vrchnostiam, no nevideli na samý koreň vecí, odkiaľ sa tieto hnutia živili. Časť kléru sa skutočne nechala ovládnuť matériou. Musel prísť sv. František z Assisi a sv. Dominik, ktorí príkladnou poslušnosťou vrchnostiam, ale aj dobrovoľnou chudobou postavili stredovekému človekovi nový ideál. Až nimi vzbudené hnutie znamenalo opravdivý protilier na heretické hnutie albigéncov a valdénskej sekty. Keď sa narodil sv. Tomáš, hnutie albigéncov a valdénskej sekty práve vrcholilo a rehole sv. Františka a Dominika sa práve rozbiehali. Ako sa zachoval k dobovému hnutiu sv. Tomáš?

Už zo samej voľby rehole, do ktorej Tomáš vstúpil, vidieť, že reagoval živo. Mal sa stať benediktínom. Ako 5-ročného chlapca ho zaviedol otec na Montecassino v pevnom presvedčení, že Tomáš bude čoskoro opátom, bohatým benediktínskym opátom a početná rodina akvinského grófa sa bude mať pritom dobre. A aby vec lepšie zapôsobila, Tomášov otec podoprel svoje rozhodnutie aj zreteľom na štátno-cisárске záujmy. Tomášovou obláciou sa mali utíšiť benediktíni, ktorí pred niekoľkými rokmi utrpeli veľké škody od cisárskeho vojska.

Rozhodovala tu vari napokon aj myšlienka rehoľná, takže Tomášovou obláciou by bol prišiel na svoje aj Pán Boh, i cisár, aj materialisticky založená rodina, poznamenáva Jacques Maritain (*Le Docteur Angélique*, Paris s. 3.). No Tomáš sa nestal benediktínom, ale chudobným dominikánom a to aj napriek všetkým nízkym machináciám svojej rodiny. Od benediktínov ho odstrašilo, práve tak, ako kedysi sv. Bernáta, nesmierne bohatstvo tejto rehole. Ťažko by sa v nej bolo písalo tak presvedčivo o správnom postoji kresťanstva k pozemským veciam, o sociálnej úlohe majetku, o sociálnej justícii, ako to urobil dominikán sv. Tomáš vo svojej *Summe*.

III.

Tretím vážnym problémom 13. storočia bola otázka východného kresťanstva. Situácia bola začiatkom storočia takáto: Bolo po štvrtej križiackej výprave, ktorá, ako predošlé tri, nedosiahla svoj cieľ, medzi inými príčinami hlavne pre dávne nepriateľské správanie východného kresťanstva. Predpojatosť Východniarov bola taká, že sa ľahšie dohodli s moslimami ako so západnými kresťanmi.

No na nedorozumení Východu so Západom mali vinu aj Západniari. Križiaci založili na Východe latinské cisárstvo (1204 – 61) a násilne polatinčovali. (Inocent III. to síce neschvaľoval, no jednako ani tomu nezamedzil.) Nekresťanské počínanie Západniarov na Východe škodilo únii na všetky časy. Východniari to nevedia zabudnúť a odpustiť. Vo východnej literatúre v zápätí odznali veľmi trpké výčitky voči svetovej rímskej Cirkvi (Nikephorus Blemmides, Juraj Akropolita v Migne, Patr. graeca 140, 759). Tým, ktorým úprimne záležalo na únii východného a západného kresťanstva, bolo zjavné, že najväčšou prekážkou zjednotenia bolo to, že sa do vecí čisto náboženských miešala politika. Preto žiadali z nej vylúčiť politické motívy.

V tomto zmysle pracoval pre úniu aj sv. Tomáš. Jeho dielo *De erroribus Graecorum ad Urbanum IV* vzbudilo úctu k jeho osobe aj na Východe. Keď sa za Michala VIII. Palaiologa naskytla nová príležitosť zblíženia, pápež Gregor X. pod Tomášovým vplyvom nechcel prísť na inú úniu ako tú, z ktorej sa vylučujú všetky chvílkové politické pohnútky. V takom zmysle mal rokovať o zjednotení XIV. všeobecný cirkevný

koncil, zvolaný v roku 1274 do Lyonu. Gregor X. pozval na koncil aj Tomáša ako autoritu a aj východným kresťanom sympatickú osobu. No nebolo mu dopriate sa na koncile skutočne zúčastniť. Tomáš zomrel na ceste do Lyonu. Únia sa na lyonskom koncile síce uskutočnila, no o krátkych osem rokov sa znova rozpadla. Len Boh sám vie, či by sa Tomášovi nebolo podarilo pre zjednotenie nájsť pevnejší a trvácnejší základ.

Sv. Tomáš v mnohom predbehol svoju dobu. Nepatril k typu veľduchov, ktorí tvorili dobu, ani ku tým, ktorých doba vytvorila, ale skôr k tretiemu typu géniov, ku prorockým duchom, ktorí vo svojej dobe neboli síce dosť doboví, ale neskorším dobám boli jednoducho aktuálni. Sv. Tomášovi jeho doba nerozumela úplne (parížske spory medzi ním a svetským kňazstvom, vlastne medzi dominikánmi a františkánmi, v otázkach filozofických, ktorých rozoberanie nebolo predmetom tejto úvahy).

Je príznačné, že parížsky biskup Étien Tempier a canterburskí arcibiskupi Róbert Kilwardby a John Peckham viac téz z jeho učenia zavrhl. Nebol im dosť ortodoxný. Ale na Tridentskom koncile popri Písme sv. bola Tomášova *Summa*, Lev XIII. a Pius XI. postavili Tomáša ako „*studiorum ducem*“ a *Codex juris canonici* ukladá (cn. 1366, § 2.), aby sa filozofia a teológia vo všetkých seminároch a univerzitách prednášala „*ad Angelici Doctoris rationem*“.

Použité pramene: Hans Meyer, *Thomas v. Aquin*, Bonn 1938., Paul L. Landsberg, *Die Welt des Mittelalters u. wir*, Bonn 1925., Jacques Maritain, *Le Docteur Angélique*, Paris 1930.

Článok vyšiel pôvodne v časopise *Kultúra* 3/1942 a do elektronickej podoby bol prevedený v *Dominikánskej knižnici*.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/sv-tomas-akvinsky-a-boj-cirkvi-proti-cisarovi-a-heretikom-v-13-storoci/>